

מראי מקומות - פסחים

מז:

א. ויום טוב
הערוך לני (מכות כא:) הביא ראייה מסוגייתנו שאין איסור מחמר נוהג ביו"ט, שאם היה נוהג, היה לגמרא להקשות ולילקי נמי משום מחמר, שהרי עדיין לא ידעה הגמרא שאין חילוק מלאכות ביו"ט, ומוכח לכאורה שאין איסור מחמר ביו"ט. וכתב לדחות, שאיסור מחמר הוא רק במחמר בבהמה שלו, אבל בבהמת חבירו אין איסור מחמר, וכאן שהיא בהמת מוקדשין או בכור שעומד להקרבה, אינו שלו כדי להתחייב עליו באיסור מחמר. ורעק"א (גליון הש"ס מכות שם) הקשה, שעדיין יש להוכיח כן לשיטת הר"ן שמחמר הוא גם בבהמה של אחרים, שמכך שלא הקשן כן מוכח שאינו נוהג ביום טוב.

ב. כהן ונזיר אבית הטומאה
הגבורת ארי (מכות כא:) דן, שמלבד מה שעובר על הלאו של 'בל תטמא', לכאורה עובר גם על לאו של 'בל יחל', ועל 'בל תאחר' של נזירות טהרה, ועיין שם מה שכתב בזה.

ג. כהן ונזיר אבית הטומאה
בשו"ת אבני מלואים (סי' ט"ו, ד"ה וע"פ) הביא מה שהקשה השאגת אריה (סי' ס'), שמאחר ומבואר בגמ' במכות (כא:) שתנא זה סובר שגם באיסור כולל אין איסור חל על איסור, מדוע מתחייב שנים על כהן ונזיר בבית הקברות, הלא איסור כהן קדם שקדושתו מרחם, ושוב לא יבא איסור נזיר ויחול על איסור כהן. ותירץ האבני מילואים על פי דברי הריטב"א, שמה שאמרו שתנא זה חולק על איסור כולל, היינו דוקא באיסור הבא ע"י עצמו, אבל באיסור הבא מאליו מודה הוא שבאיסור כולל הוא חל על איסור, ולכך גם שביעית ויום טוב מובן שהם חלים זה על זה כיון שהם באים מאליהם, ויש לבאר שגם איסורי נזיר חלים על איסור כהן כיון שאיסורי נזיר אינם באים על ידי עצמו אלא הוא מחיל עליו קדושת נזיר, והתורה אסרה את הנזיר בדיני הטומאה, הרי זה כאיסור הבא מאליו.

ד. אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם צפור
פירשו התוס', שכוונת הגמרא שיבא עשה של כיסוי הדם וידחה לא תעשה של יו"ט, שהרי אין שייך כאן היתר של צורך אוכל נפש, שהרי אין היתר לחרוש לצורך אוכל נפש. ובתוס' רבינו פרץ הקשה, שהרי אין זה בעידנא, שקיום העשה אינו בשעה שעובר הלאו. ופירש שאכן כוונת הגמרא היא, הואיל וחזי לי

לכסות דם ציפור אם שחט במקום חרישתו. ובקובץ שעורים (אות קצד) הביא בשם הטורי אבן שאף שעתה אין לפניו דם צפור מדין מתוך שהותרה בעידנא הותרה גם שלא בעידנא, עיין שם מה שהקשה על זה.
עוד הקשו התוס', שהרי יו"ט הוא עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ופירשו בשם הרשב"ם באופן אחר, ובשם ר"ת הביאו, שכוונת הגמרא היא ללאו של כלאים ולא ללאו של יו"ט. ובתוס' רבינו פרץ כתב, שקושיית הגמרא היא שאף שאין דוחה האיסור לגמרי, מכל מקום יועיל שלא ילקה, כיון שהעשה של כיסוי הדם ידחה את הלא תעשה של יום טוב. וכך היא שיטת התוס' בחולין (קמא), ושלא כתוס' בקידושין (לד) שכל שיש עשה ביחד עם הלאו, גם הלאו אלים הוא ואינו נדחה מפני העשה. וראה עוד בתוס' רבינו פרץ שלכאו' לפי זה יהיו נשים מותרין לשרוף קדשים ביו"ט, ומה שדן בזה.

ה. בטינא וטינא בר זריעה הוא במתונתא
כתב המהר"ם חלאוה, שמשמע מכאן שאין מכסין אלא בעפר תיחוח, שכך נאמר בפסוק 'וכסהו בעפר', וצריך עפר יבש שאינו נדבק, כפי שפסלו כאן במתונתא.

ו. לוקה משום מבשל גיד ביו"ט
הקשה המנחת חינוך (רצ"ח, י"ג) מדוע יתחייב משום בישול ביום טוב, הלא בבשר וחלב נאסר בהנאה, וכיון שהוא אסור בהנאה הרי זה מקלקל. ותירץ, שאין מקלקל אלא אם הוא דרך קלקול והשחתה כמנהגו של עולם, כמו חובל ואינו צריך לדם, ומבעיר ואין צריך לאפרו, כי הוא משחית ומקלקל גם במנהגו של עולם. אבל מה שמתקן על פי מנהגו של עולם, אף שיש עליו איסור אינו קרוי מקלקל.

ז. ועייל עצי מוקצה
כתב האפיקי ים (י"ד, ב'), שאף שגם מוקצה הותר לכאורה לצורך אוכל נפש, אך כיון שהוא משתמש בעצי מוקצה לבישול בשר בחלב, שאינו צורך יו"ט, כשם שחייב על הבישול, חייב גם על ההשתמשות במוקצה.

ח. הביא מאפר ושחטו בתמיד מהו
בשו"ת תורת חסד (או"ח כ"ג) הביא קושיית השואל, שהרי צריך ביקור מקודם ד' ימים, ובלא ביקור פסול אף בדיעבד, וכיצד יכול להביא קרבן תמיד מאפר, הרי לא ביקרו ד' ימים, שאם ביקרו מקודם, ודאי אין בו משום מוקצה, שהרי הוא מוכן להיות קרבן. וכתב ליישב בב' דרכים. א. שמוכח מזה שאכן אין דין ביקור מעכב בדיעבד. ב. אפילו אם הוא מעכב בדיעבד, יש לומר שמדובר שהיה כבר מבוקר, ושוב ברח ממקומו, ונמצא ביו"ט בשדה, והובא לשחטו לתמיד, ובוה יש לומר שאכן מוקצה הוא.